

کرتیر

www.ketab.ir
نویسنده: پروفسور استوار شهباز
ترجمه: محمد حیدر زاده - سلمان رئیس

: Skjærvø, Prods O ۱۹۱۱، پرودس او،

: کرتیر/نویسنده پرودس اکتور شوو

ترجمه محمد حیدرزاده، سلمان رئیسی

: تهران: آوشت، ۱۴۰۰

: ۹۵ص

: 978-622-97633-6-0

: فیپا

: کتاب حاضر ترجمه مدخل "Kartir"

از جلد ششم دانشنامه ایرانیکا است.

: چاپ قبلی: گزارش تاریخ، ۱۳۹۹

: کرتیر، قرن ۳م

: Inscriptions, Kirdir کرتیر

: زردشتی -- ایران -- تاریخ -- پیش از اسلام

: Zoroastrianism -- Iran -- History -- To 633

: حیدرزاده، محمد، ۱۳۶۹ - مترجم

: رئیسی، سلمان، ۱۳۷۳ - مترجم

: DSR ۱۰۹

: ۹۵۵/۰۳

: ۸۶۷۵۱۵۵

: فیپا

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

یادداشت

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

اطلاعات رکورد کتابشناسی

www.ketab.ir

گرتیر

نویسنده	پرودس اکتور شروو
مترجمان	محمد حیدر زاده / سلمان رئیسی
طراح جلد	مریم کاشف نیا / محسن فاتح پور
طراحی و تولید	نشر آوشت
سال نشر	اول ۱۴۰۰
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
قیمت	۴۰۰۰ تومان
چاپ و صحافی	مشکی

مرکز پخش و تولید

تهران، خ انقلاب، خ ۱۲ فروردین، خ وحید نظری غربی، پ ۹۹، واحد ۸

۶۶۴۰۳۸۱۳ : ۶۶۴۰۳۸۳۰ ☎

⊕ www.avasht.com @avashtpublishers 0910-0764142 ☎

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات آوشت محفوظ است. ©

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار مترجمان.....
۱۱	۱. مقدمه.....
۱۳	۱/۱. تاریخ‌گذاری سنگ‌نوشته‌ها.....
۱۷	۲. نام و القاب.....
۱۷	۱/۲. نام.....
۱۹	۲/۲. معنای کرتیر / کردیر.....
۲۱	۳/۲. القاب کرتیر.....
۲۳	۳. سنگ‌نوشته‌های کرتیر.....
۲۳	۱/۳. منصب و ترفیع‌های کرتیر.....
۲۹	۲/۳. معراج.....
۲۹	۱/۲/۳. هدف معراج.....
۳۰	۲/۲/۳. آماده‌سازی برای معراج.....
۳۰	۳/۳/۲. رخدادها و افراد حاضر در گزارش معراج.....
۳۳	۳/۳. هویت شهریاران و سنگ‌نگاره‌سر مشهد.....
۳۷	۴/۳. واژه‌های دشوار در سنگ‌نوشته‌ها.....
۴۵	۴. کرتیر و سنت‌های مزدیسنايي.....
۵۵	۵. کرتیر و دیگر دین‌های ایرانی.....
۵۵	۱/۵. کرتیر و مانی.....
۵۸	۲/۵. فراموشی کرتیر و احیای دوباره.....
۶۳	۳/۵. کرتیر و آیین زروانی.....
۶۵	۴/۵. کرتیر و شمنیسم.....
۶۷	۶. سنگ‌نوشته‌ها و رمزگشایی آن‌ها.....
۷۹	۷. کتاب‌شناسی.....
۹۳	۸. نمایه.....

کتاب حاضر ترجمه مدخل «کرتیر» در *دانشنامه ایرانیکا* است؛ کرتیر موبد بلندآوازه روزگار ساسانیان بود و گمان می‌رود که در زمان پادشاهی هفت شاهنشاه ساسانی به ترتیب اردشیر بابکان، شاپور یکم، هرمز یکم، بهرام یکم، بهرام دوم، بهرام سوم و نرسه می‌زیست. اقدامات کرتیر در زمینه ارتقا جایگاه سنت مزدیسنا و سرکوب اقلیت‌های دینی دیگر، از جمله یهودیان، مسیحیان، بوداییان، و مانویان پراهمیت پنداشته می‌شود. کرتیر در دوره پادشاهی بهرام دوم جایگاه داور داوران را نیز به دست آورد و آموزشگاه‌هایی را برای پرورش روحانیان زرتشتی ساخت.

کرتیر از خود چهار سنگ‌نوشته برجای گذاشت و تصویر او در سنگ‌نگاره‌های متعددی بازنمایی شده است و این امر، او را به تنها ناپادشاهی تبدیل می‌کند که از خود سنگ‌نگاره برجای گذاشته است. با وجود چنین قدرت و اختیاراتی، در کمال شگفتی در هیچ متن مکتوبی از زندگی و کارهای او یاد نشده و اهمیت کارهای او را تنها براساس سنگ‌نوشته‌هایش می‌توانیم مشخص کنیم.

کرتیر در سنگ‌نوشته‌های سرمشهد و نقش رستم ادعا می‌کند که به معراج رفته و جهان مینوی را دیده است. کرتیر در این سنگ‌نوشته‌ها پس از بیان خدمات فراوان خود به ایزدان و فرمانروایان و برشمردن کارهای نیکی که برای ایزدان کرده از آن‌ها می‌خواهد که راه جهان دیگر بر او نشان داده شود تا او باخبر شده و به یقین برسد. در این عروج، او شهریار و اسب‌سوار و درفش به دست می‌بیند که تعبیر به فروهر خود کرتیر یا ایزد بهرام شده است و پس